

2014-11-13

Fråga-svar

Tortyr i vitryska fängelser

Fråga

En sammanställning kring bruket av tortyr i Vitrysslands fängelser. I vilken utsträckning förekommer det, finns det vissa grupper som är särskilt utsatta och hur agerar myndigheterna?

Svar

Lifos anmärkning: Mot bakgrund av bristen på insyn i det vitryska rätts- och säkerhetssystemet, den vitryska regimens karaktär samt även i viss mån en politisk agenda hos många av de som rapporterar kring tortyrfrågan är det svårt att ge ett säkert och rättvisande svar avseende utbredningen av tortyr i Vitryssland. Klart är dock att tortyr, brutalitet och hot förekommer inom den vitryska rättsapparaten. I vilken omfattning och huruvida det går att urskilja någon systematik är dock enligt Lifos bedömning svårt att säga.

När och var förekommer tortyr?

Flertalet källor nämner förekomsten av tortyr i Vitryssland, främst vid arrestering och häktning men även i fängelserna. Nedan följer en sammanställning från ett antal rapporter.

UN General Assembly (2014):

The Special Rapporteur continues to receive reports of torture and ill –treatment of arrested and detained civil society activists, including cases of violence in detention facilities by both prison staff and inmates under the direction of the prison administration. (s. 17)

Freedom House (2014):

Human rights groups continue to document instances of beatings, torture, and psychological pressure during detention in cases involving leaders of the democratic opposition.

US Department of State (USDOS) (2014):

Other human rights problems included abuses by security forces, which beat detainees and protesters and reportedly used torture or mistreatment during investigations and in prisons. Prison conditions remained extremely poor. (s. 1)

UN Committee Against Torture (CAT) (2011):

The Committee is deeply concerned over the numerous and consistent allegations of widespread torture and ill-treatment of detainees in the State party. According to the reliable information presented to the Committee, many persons deprived of their liberty are tortured, ill-treated and threatened by law enforcement officials, especially at the moment of apprehension and during pretrial detention. (s. 3)

... the Committee is concerned at reports of several cases of confessions obtained under torture and ill-treatment and at the lack of information on any officials who may have been prosecuted and punished for extracting such confessions. Information before the Committee states that in some cases, judges relied on pretrial statements of the defendants which were conflicting with their testimony made during the trial, despite allegations of duress and intimidation. (s. 7)

Utrikesdepartementet (UD) (2011):

Förhållandena på fängelser och andra slutna anstalter, vilka ofta är överfulla, kan sägas hålla ungefär den undermåliga standard som rådde på sovjettiden. (s. 4)

Omfattning

Norska Landinfo konstaterar att en aspekt som försvårar är att det i många källor är oklart om det är tortyr eller annan omänsklig behandling det rapporteras om, då vad författarna lägger i begreppet tortyr inte definieras eller exemplifieras. Både svenska UD och norska Landinfo konstaterar dessutom att det råder brist på primärkällor som vittnar om tortyr.

Norge. Landinfo (2012):

Flere kilder bruker begrepet tortur uten å definere det nærmere. Det vil da kunne være uklart hva kildene legger i begrepet. Det er sjelden kilder henviser til Torturkonvensjonens (1984) definisjon.

Det kan da framstå som uklart om det tas for gitt at denne legges til grunn eller ikke.

Flere kilder bruker begrepet tortur uten å gi konkrete eksempler.

Den manglende tilgangen uavhengige observatører har til fengsler og andre straffeanstalter gjør at det som finnes av rapporter om forholdene sannsynligvis i stor grad er basert på uttalelser fra tidligere innsatte. (s. 7-8)

UD (2011):

Det forekommer oppgifter om hårdhåndt og förnedrande behandling av häktade och dömda fångar, men på grund av systemets slutenhet är det svårt att bedöma problemets omfattning. (s. 4)

Utsatta grupper

De grupper av fängslade som oftast omnämns som utsatta för tortyr är aktivister och politiska oppositionella. Det finns dock, som tidigare konstaterat, dålig insyn i det vitryska fängelsesystemet så det är svårt att säga om och i sådana fall i vilket utsträckning tortyr även drabbar andra grupper av anklagade.

USDOS (2014):

Human rights advocates, opposition leaders, and activists released from detention facilities continued to report torture and other forms of physical and psychological abuse of suspects during criminal and administrative investigations. (s. 3)

Credible sources maintained that prison administrations employed other inmates to intimidate political prisoners and compel confessions. They also reported that authorities neither explained nor protected political prisoners' legal rights and excessively penalized inmates for all minor violation of the prison rules. (s. 6)

Norge. Landinfo (2012):

En rekke rapporter viser at kritiske journalister, menneskerettighetsaktivister og opposisjonspolitikere er utsatt for press, represalier, trusler med mere fra myndighetene. Hviterussland har også flere politiske fanger.

Spørsmålet er så om noen grupper, for eksempel de foran nevnte, er mer utsatt for tortur og lignende enn andre grupper. Landinfo har ingen sikker informasjon om dette. Kjente personer får mer oppmerksomhet enn mindre kjente. Kanskje er det slik at noen tilfeller oftere blir rapportert, i hvert fall utover landets grenser, når kjente personer blir utsatt for tortur, enn når mindre kjente personer blir det. Kjente personer er kanskje i større grad beskyttet mot overgrep, nettopp fordi de er kjente, men det forutsetter at regimet

bevisst prøver å unngå kritikk ved ikke å "røre" kjente personer. På den annen side kan det være at regimet føler seg så sikker på sine maktposisjoner at de ikke tar slike hensyn. (s. 9-10)

Menneskerettighetsaktivister er særlig bekymret for bruk av tortur mot personer som er mistenkt eller dømt for særlig alvorlige forbrytelser. Committee Solidarity et al. (2011) hevder at det er bevis for at dødsdømte er blitt utsatt for tortur. (s. 12)

USDOS (2012):

Human rights advocates, opposition leaders, and activists released from detention facilities continued to report torture and other forms of physical and psychological abuse of suspects during criminal and administrative investigations.

Authorities also targeted lower-profile opposition activists, who were charged and convicted of participating in mass disturbances during the December 2010 demonstration. They subjected the activists to violence, psychological pressure, and other forms of intimidation to force them into testifying against the opposition presidential candidates.

UD (2011):

Det förekommer uppgifter om att personer som arresterats på politiska grunder ibland placeras i celler tillsammans med fångar som dömts för våldsbrott. (s. 4)

Myndigheternas agerande

USDOS (2014):

According to human rights NGOs and former prisoners, authorities routinely abused prisoners and in isolated cases beat or tortured them to death. (s. 5)

Authorities did not permit independent monitoring of penal institutions. (...) Human rights advocates based their reports on analyses of legislation, including the protection of freedoms and human rights in prisons, practices of application and enforcement of laws, and information provided by former prisoners, defense lawyers, and families. (s. 7)

UD (2012):

Den vitryska konstitutionen förbjuder tortyr, liksom grymma, omänskliga och förnedrande bestraffningar. Under 2011 har trovärdiga uppgifter förekommit om bruk av tortyr mot fängslade och häktade i Vitryssland. Det finns exempelvis information om att vissa av de politiska fångarna i landet satts under stark press,

inklusive fysiska påtryckningar, för att förmås skriva under ansökningar om benådning för påstådda brott. (s. 4)

Konstitutionen garanterar ett självständigt rättssystem, men i realiteten är rättssäkerheten bristfällig (...) Enskilda medborgare är ofta utlämnade åt myndighetspersoners godtycke, och rättssystemet är inte i alla situationer tillräckligt självständigt för att försvara medborgarnas rättigheter. Vitryssland har ingen ombudsmannainstitution. (s. 7)

Den vitryska förvaltningen kännetecknas av en avsaknad av transparens och ansvarsutkrävande. (s. 7)

Med ovanstående i beaktande blir bedömningen att principen om en fungerande rättsstat inte kan sägas råda i Vitryssland. (s. 8)

USDOS (2012):

Security forces also reportedly used torture during investigations. During arrests police frequently beat individuals as well as persons detained for organizing or participating in demonstrations and other opposition activities.

UK Foreign and Commonwealth Office (2012) nämner några av de mer uppmärksammade fallen av tortyr de senaste åren:

The majority of the approximately 700 people detained for protesting on the night of the 19 December 2010 presidential election were released early in the year. However, 43 people, including five presidential candidates, were charged with organising or taking part in “mass riots”, and over 30 were sentenced to jail terms of between two and six years. Some detainees made credible allegations of torture and other ill-treatment.

The OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR) monitored the trials of those charged in connection with the protests in December 2010, and reported serious concerns regarding the treatment of detainees and their access to counsel. Several were denied the right to counsel during lengthy periods in KGB detention awaiting trial. Particularly worrying was that judges failed to follow up allegations that statements were made under duress, intimidation, inhumane treatment and, possibly, torture. No independent inquiries were ordered.

Former presidential candidate Ales Mikhalevich was released on 19 February on the basis that he would stay silent about his time in detention and collaborate with the KGB. On 28 February, he made a public statement about the torture he endured (...) Other political prisoners have since claimed that they were tortured in custody.

UN Committee Against Torture (CAT) (2011):

The Committee continues to be deeply concerned about the persistent and prevailing pattern of failure of officials to conduct prompt, impartial and full investigations into the many allegations of torture and ill-treatment and to prosecute alleged perpetrators...

(s. 3-4)

Denna sammanställning av information/länkar är baserad på informationssökningar gjorda av Migrationsverkets landinformationsenhet under en begränsad tid. Den är sammanställd utifrån noggrant utvalda och allmänt tillgängliga informationskällor. Alla använda källor refereras. All information som presenteras, med undantag av obestridda/uppenbara fakta, har dubbelkontrollerats om inget annat anges. Sammanställningen gör inte anspråk på att vara uttömmande och bör inte tillmätas exklusivt bevisvärde i samband med avgörandet av ett enskilt ärende.

Informationen i sammanställningen återspeglar inte nödvändigtvis Migrationsverkets officiella ståndpunkt i en viss fråga och det finns ingen avsikt att genom sammanställningen göra politiska ställningstaganden.

Refererade dokument bör läsas i sitt sammanhang.

Källförteckning

(alla källor hämtade 2014-11-13)

Freedom House, *Freedom in the World 2014 - Belarus*, 2014,

https://www.ecoi.net/local_link/274028/389823_en.html

Norge. Landinfo, *Temanotat. Hviterussland: Myndighetenes bruk av tortur og umenneskelig behandling*, 2012,

<http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=28744>

UK Foreign and Commonwealth Office, *Human Rights and Democracy: The 2011 Foreign & Commonwealth Office Report - Section IX: Human Rights in Countries of Concern - Belarus*, 2012

https://www.ecoi.net/local_link/228592/336671_en.html

UN Committee Against Torture (CAT), *Concluding observations of the Committee against Torture : Belarus*, 2011,

<http://www.refworld.org/docid/4f1d51c82.html>

UN General Assembly, *Situation of human rights in Belarus*, 2014,

<http://www.refworld.org/docid/5412db636.html>

US Department of State (USDOS), *2013 Country Report on Human Rights Practices - Belarus*, 2014, <http://www.refworld.org/docid/53284b5cb.html>

US Department of State (USDOS), *Country Report on Human Rights Practices for 2011 - Belarus*, 2012

https://www.ecoi.net/local_link/217683/324313_en.html

Utrikesdepartementet (UD), *Mänskliga rättigheter i Vitryssland 2011, 2012*,
<http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=28154>

Utrikesdepartementet (UD), *Mänskliga rättigheter i Vitryssland 2010, 2011*,
<http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=25552>